

Forsvarsministeriet

16. februar 2005

Høringsnotat

Betænkningen om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov nr. 1435/2004 har i perioden 1. februar – 1. april 2004 været i høring ved følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Københavns Byret, Præsidenten for retten i Århus, Præsidenten for retten i Odense, Præsidenten for retten i Ålborg, Præsidenten for retten i Roskilde, Den danske dommerforening, Domstolsstyrelsen, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitechefen, Advokatrådet, Institut for Menneskerettigheder, Landsforeningen af beskikkede advokater, Dansk Røde Kors, Statsansattes Kartel (StK), Hærens konstabel og korporalforening (HKKF), StK Forsvar, Tjenestemænds og overenskomstansattes kartel (TOK), Centralforeningen for stampersonel (CS), Akademikernes centralorganisation, Hovedorganisationen af officerer i Danmark (HOD), Foreningen af forsvarets auditørfuldmægtige, Statstjenestemændenes centralorganisation II (CO II), Forsvarets civil-etat (FCE), Danske militærlægers organisation, Foreningen af forsvarets auditører, Dansk tandplejerforening, Foreningen af ingeniører i forsvar, Forsvarsarbejdernes landsorganisation, Reserveofficersforeningen i Danmark, Værnepligtsrådet, Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Justitsministeriet, Finansministeriet, Rigsombudet på Færøerne, Færøernes Landsstyre, Lagmandskontoret, Rigsombudsmanden i Grønland og Grønlands Hjemmestyre.

Følgende foreninger og organisationer har haft bemærkninger til betænkningen:

Centralforeningen for Stampersonel (CS), Landsforeningen af beskikkede Advokater, Foreningen af Forsvarets Auditører, Foreningen af Forsvarets Auditørfuldmægtige, Statsansattes Kartel (StK), Statsansattes Kartel-Forsvar (StK:Forsvar) og Hærens Konstabel- og Korporalforening og Danske Mediers Forum.

Herudover har der fra Justitsministeriet og Rigsadvokaten været nogle bemærkninger af mere lovteknisk karakter, ligesom Grønlands Hjemmestyre har peget på særlige lovtekniske relationer i forhold til den kriminalretlige lovgivning i Grønland.

Forsvarsministeriet har generelt ikke fundet anledning til væsentligt at ændre i lovforslagene som følge af de indkomne høringsvar. Lovforslagene bygger derfor i alt væsentligt på lovudkastene i betænkningen. I det omfang, der er ændret som følge af høringsvarene, fremgår dette af lovforslagene. I øvrigt henvises til neden for nævnte gennemgang af de enkelte høringsvar.

Høringsvarene fra de foreninger og organisationer, som har kommenteret betænkningen, er vedlagt nærværende notat. Svarene kommenteres nærmere nedenfor.

Kommenteret gennemgang af de enkelte høringsvar

Landsforeningen af beskikkede advokater har udtrykt bekymring over den skærpelse af strafferammerne, som finder sted i en række af bestemmelserne i forslaget til militær straffelov, og som vil finde anvendelse på enhver under væbnet konflikt, jf. lovforslagets § 2, nr. 3.

Forsvarsministeriet skal hertil bemærke, at som det fremgår af såvel betænkningen som lovforslaget, var der behov for at revurdere de gældende strafferammer dels for at bedømme muligheden for forenkling af de gældende strafferammer dels med henblik på at sikre, at straffen for pligtforsømmelser, hvis strafværdighed er sammenlignelig, også kan udmåles inden for samme strafferamme. Endvidere har der været lagt vægt på, at der i militær straffelov i muligt omfang blev opnået sammenhæng med strafferammerne i straffeloven, som vedrører forhold, som kan sidestilles med bestemmelser i straffeloven.

Det er Forsvarsministeriets opfattelse, at der med det foreliggende forslag dels er opnået en god sammenhæng i fastlæggelsen af strafferammerne både i forhold til de forskellige bestemmelser i militær straffelov og i relevant omfang tillige med sammenlignelige straffebestemmelser i straffeloven. Hertil kommer, at minimumsfængelstrafferammerne i den nugældende militære straffelov ophæves ved lovforslaget. Dette indebærer, at der ved overtrædelse af disse bestemmelser umiddelbart vil være adgang til konkret at fastsætte en straf også til mindre end efter de nugældende bestemmelser.

Endelig må visse af bestemmelserne i militær straffelov betragtes som endog særdeles alvorlige forbrydelser, hvilket indebærer, at der bør være mulighed for at fastsætte en alvorlig straf ved overtrædelser af disse ikke mindst i tilfælde, hvor der yderligere foreligger skærpende omstændigheder eller væbnet konflikt.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i forslaget til militær straffelov, punkt 3.14, og bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

Foreningen finder endvidere, at forslaget til militær straffelov slører grænsen mellem fred og krig, og at betingelserne for anvendelsen af de skærpede regler for "væbnet konflikt" i lovforslagets § 10 vil kunne give anledning til dels faktisk usikkerhed om den rette forståelse af situationen, dels den juridiske fortolkning heraf.

Forsvarsministeriet skal hertil bemærke, at lovforslagets § 10, stk. 1 og 2, i det væsentlige svarer til den gældende bestemmelse. Dog er udtrykket ”krig” ændret til ”væbnet konflikt” for at tydeliggøre dets sammenhæng med almindelig folkeretlig terminologi og for netop at understrege, at der vil kunne være tale om både international og ikke-international konflikt.

§ 10, stk. 3, som er en ny bestemmelse, er netop indsat for blandt andet at give mulighed for, at chefen for en militær styrke i situationer, hvor der endnu ikke foreligger væbnet konflikt, som en styrke er involveret i, men hvor faren for væbnet konflikt er overhængende, over for personellet kan fjerne enhver tvivl om retstillingen.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 3.3.3. og bemærkningerne til lovforslagets § 10.

I relation til forslaget om militær retsplejelov har foreningen fået opfattelsen af, at den frie adgang til anke af straffesager fra byret til landsret afskaffes efter forslaget.

Hertil skal det bemærkes, at der ikke efter lovforslaget sker nogen begrænsning i den almindelige ankeadgang, som eksisterer efter retsplejelovens regler for anke af straffesager, herunder militære straffesager. Militære straffesager vil således kunne ankes i samme omfang som almindelige straffesager efter retsplejelovens regler i kapitel 82 og 83.

Foreningen af Forsvarets Auditører finder det betænkeligt, at der i forslaget til disciplinarloven er mulighed for, at militære chefer i visse tilfælde kan afgøre et forhold, som i princippet er strafbart, med et disciplinarmiddel, herunder navnlig når en sådan afgørelse ikke er undergivet kontrol eller tilsyn fra den militære anklagemyndigheds side.

Foreningen finder det endvidere mindre hensigtsmæssigt, at disciplinarchefen fremover ikke vil kunne indhente rådgivningen fra den militære anklagemyndighed, men derimod typisk vil skulle indhente den hos disciplinarchefen eller højere kommandomyndighed.

Forsvarsministeriet skal hertil bemærke, at disciplinarlovens område typisk er forhold af mindre grov karakter, hvor det af hensyn til disciplinen af pædagogiske grunde er nødvendigt at markere en grænse med en sanktion. I disciplinarlovens udkast til § 11 fastslås det endvidere, at hvis disciplinarmyndigheden finder det tvivlsomt, om en sag i stedet bør behandles som en straffesag, skal sagen forelægges for disciplinarchefen eventuelt auditøren til afgørelse.

I forlængelse heraf vil generalauditøren i forbindelse med lovgivningens implementering udforme nærmere retningslinier om det strafbares område i forhold til disciplinarloven. Endelig skal det bemærkes, at der efter omstændighederne vil kunne blive tale om, at den disciplinarchef, som har truffet den fejlagtige afgørelse, derved selv har begået en pligtforsømmelse, jf. herved også lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 3.9. og bemærkningerne til lovforslagets § 14.

I betænkningen peges endvidere på, at der bør være en overordnet myndighed inden for forsvaret, som får indsigt i, hvorledes disciplinarmidler fremover anvendes i praksis, og som løbende vil skulle følge udviklingen, udarbejde vejledninger mv. Forsvarsministeriet har i den anledning besluttet, at den kommende funktionelle tjeneste, Forsvarets Personeltjeneste, vil skulle varetage disse opgaver.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 3.9.

Herudover finder foreningen det i strid med det overordnede hensyn til disciplinen, at der i sager om udeblivelse fra tjenesten fremover ikke vil være mulighed for over for politiet at begære anholdelse af den udeblevne, så længe udeblivelsen alene vil kunne betragtes som en disciplinarsag.

Forsvarsministeriet skal hertil bemærke, at udvalget har lagt afgørende vægt på, at behandlingen af disciplinarsager blev udformet ud fra den forudsætning, at disciplinarmidler i forsvaret i enhver henseende er civile sanktioner. Anvendelsesområdet er endvidere foreslået udformet til at omfatte de former for pligtstridig adfærd, som konkret vurderes at være af mindre grov karakter, eller som alene skyldes simpel uagtsomhed, og som således ikke er straffbare. Der er derfor ej heller fundet behov for at kunne anvende straffeprocessuelle indgreb herunder anholdelse, medmindre sagen må antages at være af mere alvorlig karakter, og derfor bør indledes som en straffesag.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at indledes et konkret forhold som en straffesag, men viser det sig senere i forløbet, at der ikke kan antages at være begået noget strafbart, eller indebærer de efterfølgende omstændigheder, at sagen konkret skønnes at kunne afgøres med et disciplinarmiddel, vil der intet være til hinder herfor, også selv om der i den givne sag på et tidligere tidspunkt måtte have været anvendt straffeprocessuelle indgreb.

Der henvises i øvrigt til forslaget om militær disciplinarlov, almindelige bemærkninger punkt 3.1.

For så vidt angår foreningens bemærkning om militær straffelovs § 11 og disciplinarlovens § 4, stk. 1, er der taget højde for dette i lovforslaget, da § 11 i forslaget til militær straffelov udtrykkeligt er begrænset til grove tilfælde.

Angående foreningens støtte til mindretallets forslag til formuleringen af forslaget til militær straffelovs § 23, skal det bemærkes, at Forsvarsministeriet har fulgt flertallets forslag. Der henvises til forslaget til militær straffelov, almindelige bemærkninger punkt 3.10.3.

Angående foreningens bemærkninger i relation til værnetingsbestemmelsen i forslaget til militær retsplejelovs § 5 er der taget højde for disse i lovforslaget. Der henvises til forslagets bemærkninger til denne bestemmelse.

Foreningen af Forsvarets Auditørfuldmægtige har peget på nogle af de samme forhold som anført af Foreningen af Forsvarets Auditører, hvorfor der henvises til bemærkningerne i relation dertil, jf. ovenfor.

De Statsansattes Kartel, Statsansattes Kartel-Forsvar og Hærens Konstabel og Korporalforening (HKKF) har afgivet et fælles høringssvar. Organisationerne kan tilslutte sig de af HKKF-repræsentanten fremsatte mindretalsudtalelser vedrørende forslaget til militær straffelovs § 27 i betænkning nr. 1435/2004 (bestemmelsen er ikke medtaget i lovforslaget) samt forslaget til militær disciplinarlovs § 6. Organisationerne peger endvidere på vigtigheden af, at der gennemføres særlige uddannelsesmæssige initiativer for militært personel med henblik på at sikre, at de nye regler anvendes i praksis og i overensstemmelse med intentionerne.

Forsvarsministeriet skal den i anledning henvide til de almindelige bemærkninger i forslaget til militær straffelov, punkterne 3.11 og 3.8.3. Endvidere skal der henvises til de almindelige bemærkninger i forslaget til militær disciplinarlov punkt 3.3.

Endelig henleder de pågældende organisationer opmærksomheden på, at Udvalget om den militære straffe- og retsplejeordning har anbefalet, at forsvarrets myndigheder underkaster den vandelsmæssige praksis (vedrørende eventuelle ansættelsesretlige konsekvenser i forlængelse af en disciplinær sanktion/straffedom) en nærmere revision henset til de væsentlige ændringer, som de omhandlede 3 lovforslag medfører.

Forsvarsministeriet skal hertil bemærke, at det i forbindelse med implementeringen af nærværende lovforslag er hensigten at anmode relevante myndigheder inden for forsvaret om nærmere at overveje den vandelsmæssige praksis blandt andet set i lyset af den ny lovgivning. Forsvarsministeriet vil herefter på dette grundlag overveje behovet for eventuelt at udstede visse centrale anvisninger på området.

Centralforeningen for Stampersonel (CS) har i lighed med de oven for nævnte personelorganisationer henledt opmærksomheden på den vandelsmæssige praksis inden for forsvaret. Der henvises derfor til bemærkningerne ovenfor. De øvrige af CS anførte bemærkninger giver ikke Forsvarsministeriet anledning til nærmere bemærkninger, idet der i det hele kan henvises til lovforslagene.

Danske Mediers Forum er fremkommet med bemærkninger til betænkningens forslag til militær straffelovs § 33 stk. 3 (lovforslagets § 32 stk. 3). Foreningen finder, at udvalgets forslag til denne bestemmelse er for vidtgående og unødigt begrænser nyhedsmediernes muligheder for reportage om militære forhold. Endvidere finder foreningen de foreslåede strafferammer i bestemmelsen for vidtgående.

Forsvarsministeriet skal hertil bemærke, at Udvalget om den militære straffe- og retsplejeordning har foreslået bestemmelsen på grund af de betydelige risici, som også uagtsomme afsløringer af militære hemmeligheder kan have for de væbnede styrker og landets militære forsvar herunder ikke mindst det udsendte personels sikkerhed. I sådanne situationer må hensynet til

pressen vige for sikkerhedshensyn. Det er endvidere kun den groft uagtsomme overtrædelse, der vil kunne straffes. Bestemmelsen vil i fredstid ikke omfatte journalister mv. Kun hvor der er tale om ”væbnet konflikt” vil bestemmelsen omfatte ”enhver” og dermed også journalister, jf. herved lovforslagets §§ 1 og 2. Bestemmelsen har endvidere et vist sammenfald med straffelovens § 109, hvor der i stk. 2 er mulighed for at straffe også den simpelt uagtsomt begåede lovovertrædelse.

Forslaget til militær straffelovs § 32 har i øvrigt en vis sammenhæng med straffelovens §§ 107 - 110 a.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger til forslaget til militær straffelov, punkt 3.14, og bemærkningerne til § 32.

Grønlands Hjemmestyre har peget på, at den militære straffe- og retsplejelovs samspil med anden lovgivning herunder især, at den kriminalretlige lovgivning i Grønland bør undersøges nærmere inden en ikraftsættelse på Grønland.

Da tilsvarende forhold gør sig gældende i forhold til straffe- og retsplejeloven på Færøerne, er der i lovforslagene indsat en hjemmel til at sætte lovene i kraft ved kongelig anordning, jf. nærmere § 41 i forslaget til den militære straffelov, § 18 i forslaget til den militære retsplejelov og § 23 i forslaget til disciplinarloven samt bemærkningerne til disse bestemmelser. Forsvarsministeriet agter i nærmeste fremtid at nedsætte en arbejdsgruppe for henholdsvis Færøerne og Grønland blandt andet med repræsentation fra de relevante grønlandske og færøske myndigheder med henblik på udformning af anordningerne.